

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

(1795 Tobiáš Lewit = Levit?); 1795—1811 Joachim Deutchmann, kraj. rb. pro Hradec Král. a Nový Bydžov; 1808, 1814, 1815, 1826 a 1827, 1836 a 1837 uveden kraj. rb. David Levit (jeho syn Samuel Levit žádá o místo pro žid. rodinu v Kumburku); 1855—1888 kraj. rb. dr. Adolf Ehrentheil, jeho nástupcem do r. 1894 dr. Mojžíš Goldberg, 1894—1898 zastává funkce rb. říd. uč. Isidor Schwager, od 1898 Adolf Mellion, jenž r. 1919 odchází do Nového Bydžova. Od té doby je obec bez rb. Do r. 1928 dojížděl učit náboženství rb. nobybydžovský, od r. 1928 učí rb. jičínský.

Dr. Adolf Ehrentheil nar. se 25. prosince 1824 v Prostějově. V H. byl 33 léta. Jako kazatel těšil se obliby v celém duchovním světě israel. Jeho „Barmiczvah řeči“ byly přeloženy do maďarštiny. Byl též polním kazatelem III. armádního sboru. Zemř. 19. ledna 1888. Pohřeb měl v neděli. Zúčastnil se ho značný počet obyvatelstva z H. a okolí. Řečnili 4 rb., první v domě smutku, druhý v modlitebně, 3. a 4. na hřbitově, jeden z nich česky. Na pohřební výdaje učiněna subskripce. Sešlo se 189 zl., z toho byly největší obnosy 20 zl., nejmenší 1 zl. Pohřební náklad však činil 365 zl. 66 kr.

Dr. Mojžíš Goldberg byl synem kt. a nar. r. 1857 ve Zloczově v Haliči. Studoval gymnasium ve Vratislavě a 8 semestrů university tamtéž. Promoci měl 1888 v Lipsku. V H. byl ustanoven rb. zatímne na 3 léta 1. srpna 1889. Provisorium prodlouženo o další rok. V r. 1894 odchází z H. na Německobrodsko.

Adolf Mellion nar. se 24. února 1866 v Praze, tamtéž absolvoval německý učitelský ústav, učil v Benešově, od r. 1894 v H. V r. 1896 získal si diplom rb. V r. 1919 přestěhoval se do Nov. Bydžova a zemř. zde 2. července 1928. Z Bydžova dojížděl do H. učit israel. náboženství a hebrejštině. Znaje češtinu, vyhověl žádosti Čes. jednoty žid., aby v kostele a při pohřbech zavedeny byly bohoslužby v řeči české.

Chevra kadischa.

Není zpráv o založení tohoto ušlechtilého sdružení. Teprve v 19. stol. máme první zprávy o jeho činnosti. V r. 1822 uvádí se jako předs. Nathan Seligmann, pokladní kniha vedena a zachována od r. 1846. Sdružení plnilo úkol svůj dokonale. Viz dále starý a nový hřbitov! Svůj pohřební vůz má od nepaměti. Za války 1866 použit ho k dopravě raněných a zemřelých vojáků i civilních osob. Okres. úř. v r. 1860 (9. června) nazývá sdružení Armenbrüderschaft (= Chudinské bratrstvo). V r. 1870 vede účty Alex. Grünberg. 26. února 1871 usnáší se představenstvo obce, aby předseda Chevry byl zároveň členem představenstva obce. Usnesení to platí ještě dnes. 28. ledna 1872 koná se valná hromada spolku za přítomnosti 26 členů. Po prvé vyskytuje se název Krankenpflege- und Beerdigungsbrüderschaft (= Bratrstvo pohřební a pro péči chudých). 2. února 1875 předsedá valné hromadě MUDr. V. Levit, poněvadž předs., místostarosta a pokladník byli resignovali. Opět zvolen předs. Mořic Goldschmidt, pokladníkem Markus Pick. V r. 1882 resignuje dosavadní předs. a za něho zvolen Markus Pick, místopředs. Josef Goldschmidt, pokladníkem Emanuel Feuerstein. Spolek má značné jmění. Mohl půjčiti na stavbu školy 1000 zl. I potřebným souvěrcům půjčuje se na běžný úrok.

V r. 1890 uveden jako předs. Josef Müller. V r. 1891 je předs. Markus Pick, jenž r. 1892 resignuje. V srpnu svolána valná hromada (dostavilo se 28 členů) a nadpoloviční většinou zvolen za předs.

M. A. Goldschmidt, jenž volbu nepřijímá. V druhé valné hromadě v listopadu pověřeni správou spolku Josef Goldschmidt (předs.), Samuel Lawetzky (místopředs.). Tak zní protokol. Ale z přípisu 1. prosince téhož r. předs. ž. o. posílá M. A. Goldschmidtovi, místopředs., knihy, stříbro, pokladničku a hotovost. Vedl tudíž M. A. Goldschmidt pokladnu.

V r. 1893 vydává výbor Chevry tištěné provolání ke všem Israelitům v H. a okolí, aby spolek podporovali. Uvedeno, že Chevra stává již 150 let. Roční příspěvky činí nyní 1 zl., dříve 50 kr. Podepsáni jsou Josef Müller, předs., M. A. Goldschmidt, místopředs.

Na žádost některých členů spolku svolána 13. listopadu 1898 valná hromada, ve které zvoleni za předs. Josef Müller, místopředs. Mat. Goldschmidt, pokl. Adolf Mautner. V r. 1904 (6. listopadu) přijaty opět nové stanovy a vydány tiskem. Zároveň koupen nový pohř. vůz od Knížka v Turnově. Vůz umístěn v obec. domě č. 167 na náměstí v nově postavené kůlně (vjezd ze Sladkovského ul.). Kůlna a vůz byly ihned proti požáru pojištěny. Předs. je Josef Müller. V násled. r. byla bratrstvu povolena koncese vypravovati pohřby v obvodu ž. o. náb. (Schválení místopředs. 11. listopadu 1905.) Při volbách 16. května zvoleni předs. opět Josef Müller, místopředs. M. A. Goldschmidt, pokl. Adolf Putzker, dalšími členy výboru Josef Levitner z H. a Antonín Levitner z Jeřic, revisory účtů Hugo Lavecký a Jul. Grundmann.

23. února 1909 předs. Jos. Müller, členy výboru Arnošt Doktor, Samuel Lawetzky a Josef Adel, nynější předs. je Rudolf Munk.

Od nepaměti konají se mezi příslušníky obce peněžité sbírky, aby chudým souvěrcům mohlo býti přispěno na otop v zimních měsících. Nejstarší seznam dárců je z r. 1856. Sbírkou vynesly v r. 1858 72.60 zl., v r. 1885 76.50 zl., 1889 95.50 zl., 1895 100.50 zl., 1899 115.50 zl., 1903 229 K, 1906 215 K, 1913 164 K, 1914 187 K, 1916 212 K.

Majetnější členové se zavázali podporovati vdovu po zemř. učít. Segrovi po dobu výchovy jejích dětí. V r. 1889 činí podpora 560 zl., v letech 90 tých klesá na 440 zl., dále 400 zl., po r. 1900 je 800 K, v posledních letech již jenom 650 K. Kdežto v prvních letech jsou v seznamu dárci z H., jsou v posl. letech dobrodinci mimo H. Tak jediný Josef Sobotka z Prahy přispívá ročně 300 K. Mimoto konány občasné sbírky ve prospěch chudých jednotlivců, chudých školních dětí nebo nemocných, spolek dále ze svého jmění podporoval dobročinné korporace z H. a israel. ústavy v Praze a ve Vídni.

5. června 1907 zapsal star. J. Müller do jednacího protokolu: „Od r. 1901 poskytovala Ch. vdově Endesové, vrátivší se opět do církve israel., měsíčně podporu. Teprve nyní zjištěno, že Endesová zůstala katoličkou a byla pohřbena na katol. hřbitově. Podpora činí od r. 1901—1907 725 K.“

Těžký úkol nastal Ch. ve světové válce, když i do hoříckého okresu přijat značný počet válečných uprchlíků z Haliče (israel.). Stravování a ošacování jejich svěřeno zvláštnímu komitétu, který zjistil počet uprchlíků v každé obci, získal podpory od israel. korporací pražských a vídeňských, místní Ch. a mohl tak podle daných poměrů vydatně pomoci svým souvěrcům.

Pro příznivce dárců obec založila čestnou pamětní knihu. Je vázána v kůži, hřbet a přední strana zdobeny zlatým písmem. Kniha se však nepoužívá. Zapsáno je několik dárců, den úmrtí chybí u všech,